

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 21 juni 2018*

”Begäran om förhandsavgörande – Civilrättsligt samarbete – Förordning (EG) nr 44/2001 – Behörighet vid tvister om anställningsavtal – Artikel 20.2 – Talan mot en arbetsgivare har väckts vid en domstol i den medlemsstat där arbetsgivaren har sin hemvist – Arbetsgivarens genkärsmål – Fastställande av behörig domstol”

I mål C-1/17,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Corte d’appello di Torino (Appellationsdomstolen i Turin, Italien) genom beslut av den 21 december 2016, som inkom till domstolen den 2 januari 2017, i målet

Petronas Lubricants Italy SpA

mot

Livio Guida,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden L. Bay Larsen samt domarna J. Malenovský, M. Safjan (referent), D. Šváby och M. Vilaras,

generaladvokat: Y. Bot,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Petronas Lubricants Italy SpA, genom L. Failla, G. Crespi och A. Valentini, avvocati,
- Livio Guida, genom U. Oliva och C. Germano, avvocati,
- Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av P. Pucciariello, avvocato dello Stato,
- Europeiska kommissionen, genom M. Heller och F. Moro, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: italienska.

och efter att den 7 mars 2018 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 20.2 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Livio Guida, med hemvist i Polen, och hans tidigare arbetsgivare, det italienska bolaget Petronas Lubricants Italy SpA (nedan kallat PL Italy), med säte i Italien. Tvisten avser bolagets uppsägning av Livio Guida.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 Skälen 11–13 och 15 i förordning nr 44/2001 har följande lydelse:
 - ”(11) Behörighetsbestämmelserna måste uppfylla kravet på förutsebarhet och bygga på den allmänna principen om svarandens hemvist, och det måste alltid kunna gå att bestämma vilken domstol som är behörig utifrån denna princip, utom i vissa bestämda fall när tvistens art eller hänsynen till partsautonomin gör det berättigat att använda någon annan anknytning. I fråga om juridiska personer bör hemvisten definieras autonomt så att de gemensamma reglerna blir klara och behörighetskonflikter kan undvikas.
 - (12) Principen om att domstolen där svaranden har hemvist är behörig bör kompletteras med alternativa behörighetsregler i de fall där det finns en nära koppling mellan domstolen och tvisteföremålet eller då detta krävs för att underlätta rättskipningen.
 - (13) Vid försäkrings-, konsument- och anställningsavtal bör den svagare parten skyddas genom behörighetsbestämmelser som är förmånligare för dennes intressen än de allmänna bestämmelserna....
- (15) För att rättskipningen skall fungera väl, måste man minimera möjligheten för samtida förfaranden och se till att oförenliga domar inte meddelas i två medlemsstater. Det måste finnas klara och effektiva regler för att avgöra frågor om litispens och mål som har samband med varandra och för att undanröja problem som härrör från nationella skillnader när det gäller att fastställa vid vilken tidpunkt talan väckts. Den tidpunkten bör ges en autonom definition i denna förordning.”
- 4 Avsnitt 2 i kapitel II i denna förordning har rubriken ”Särskilda behörighetsregler”. Enligt artikel 6.3, som ingår i detta avsnitt, kan talan mot den som har hemvist i en medlemsstat ”[v]id genkärsmål som grundar sig på samma avtal eller omständigheter som huvudkärnöålet, [väckas] vid den domstol där huvudkärnöålet är anhängigt”.
- 5 Avsnitt 5 i kapitel II i förordningen, som består av artiklarna 18–21, innehåller regler om behörighet vid tvister om anställningsavtal.

6 I artikel 18.1 i förordningen föreskrivs följande:

”Om talan avser anställningsavtal gäller i fråga om behörigheten, om inte annat följer av artikel 4 och artikel 5.5, bestämmelserna i detta avsnitt.”

7 I artikel 19 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”Talan mot en arbetsgivare som har hemvist i en medlemsstat kan väckas

- 1) vid domstolen i den medlemsstat där arbetsgivaren har hemvist, eller
- 2) i en annan medlemsstat
 - a) vid domstolen i den ort där arbetstagaren vanligtvis utför eller senast utförde sitt arbete, eller
 - b) om arbetstagaren inte vanligtvis utför eller utförde sitt arbete i ett och samma land, vid domstolen i den ort där det affärsställe vid vilket arbetstagaren anställts är eller var beläget.”

8 Artikel 20 i denna förordning har följande lydelse:

”1. En arbetsgivare får väcka talan endast vid domstolarna i den medlemsstat där arbetstagaren har hemvist.

2. Bestämmelserna i detta avsnitt inskränker inte rätten att väcka genkärsmål vid den domstol där huvudkärålet enligt bestämmelserna i detta avsnitt är anhängigt.”

9 Artikel 21 i förordningen har följande lydelse:

”Avvikelser från bestämmelserna i detta avsnitt i ett avtal om domstols behörighet gäller endast om avtalet

- 1) har ingåtts efter tvistens uppkomst, eller
- 2) ger arbetstagaren rätt att väcka talan vid andra domstolar än dem som anges i detta avsnitt.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

10 Livio Guida anställdes av PL Italy år 1982 och utstationerades år 1996 till det polska koncernbolaget Petronas Lubricants Poland sp. z o.o. (nedan kallat PL Poland), som är ett av PL Italy helägt bolag. Livio Guida tjänstgjorde som verkställande direktör och hade från och med år 1998 ställning som företagsledare. År 2001 ingick han ett parallellt tidsbegränsat anställningsavtal med PL Poland, vilket omfattades av polsk rätt. Detta avtal förnyades regelbundet, senast till och med den 30 april 2016. Genom skrivelser av den 17 och den 29 april 2014 framfördes flera disciplinära klagomål mot honom. De klagomål som framfördes mot honom var bland annat att han vid flera tillfällen begärt och erhållit reseersättning från PL Poland för påstådda tjänsteresor som i verkligheten hänförde sig till tidsperioder då han hade semester, att han hade vilselett PL Italy att utbetala belopp som skulle säkerställa nettovärdet av hans lön i polska zloty för åren 2012 och 2013 genom att meddela bolaget en växelkurs mellan polska zloty och euro som var mer fördelaktig för honom än den officiella växelkursen och att han årligen otillbörligen hade uppburit ersättning från PL Poland för outtagen semester avseende åren 2008–2014.

11 PL Italy sade genom skrivelse av den 28 maj 2014 upp Livio Guida och anförde att det fanns saklig grund för uppsägningen. Genom en annan skrivelse av samma datum underrättades han om att hans anställning vid PL Poland också skulle upphöra.

- 12 Den 31 juli 2014 väckte Livio Guida talan mot PL Italy vid Tribunale di Torino (Turins förstainstansdomstol, Italien) och yrkade att den skulle fastställa att uppsägningen av honom var oskälig och, under alla omständigheter, rättsstridig. Han yrkade vidare att PL Italy skulle förpliktas att betala den ersättning som föreskrivs i italiensk rätt vid uppsägning utan saklig grund och att betala skadestånd för den ideella skada han lidit på grund av den kränkande uppsägningen. Livio Guida gjorde gällande att de disciplinära klagomålen hade framförts mot honom för sent och var för allmänt hållna. Han gjorde även gällande att de faktiska omständigheter som lades honom till last inte hade inträffat.
- 13 Genom svaromål som ingavs den 5 december 2014 till den domstolen yrkade PL Italy att Livio Guidas talan skulle ogillas. PL Italy väckte genkärsmål och yrkade att Livio Guida skulle återbetala 143 816,29 euro som han otillbörligen hade uppburit i form av reseersättning och ersättning för uttagen semester samt de för stora utbetalningar som gjorts genom tillämpning av felaktiga växelkurser mellan polska zloty och euro. Bolaget gjorde i detta sammanhang gällande att PL Poland överlätit dessa fordringar till PL Italy genom handling av den 3 december 2014.
- 14 Livio Guida gjorde gällande att den italienska domstolen enligt artiklarna 20.1, 20.2 och 6.3 i förordning nr 44/2001 saknade behörighet att pröva PL Italys genkärsmål.
- 15 Genom dom som offentliggjordes den 14 september 2015 förpliktade Tribunale di Torino (Turins förstainstansdomstol) PL Italy att till Livio Guida betala 100 000 euro som ersättning för ideell skada till följd av den kränkande uppsägningen och ogillade talan i övrigt. Den förklarade sig sakna behörighet att pröva PL Italys genkärsmål, till förmån för polsk domstol.
- 16 Tribunale di Torino (Turins förstainstansdomstol) konstaterade i detta hänseende att Livio Guida hade ingett skriftliga bevis på att han hade hemvist i Polen.
- 17 Den fann emellertid att artikel 20.2 i förordning nr 44/2001 visserligen innehåller ett undantag från arbetsgivarens skyldighet att väcka talan mot egna anställda i den medlemsstat där de anställda har hemvist, men att detta undantag endast är tillämpligt när en arbetsgivare avser att göra gällande fordringar som har uppkommit till följd av dennes rättsliga ställning. Undantaget är däremot inte tillämpligt i det fall en arbetsgivare gör gällande fordringar som ursprungligen inte tillhörde arbetsgivaren, utan är sådana som arbetsgivaren har övertagit senare genom avtal.
- 18 PL Italy har överklagat denna dom till den hänskjutande domstolen, Corte d'appello di Torino (Appellationsdomstolen i Turin, Italien). Bolaget har yrkat att appellationsdomstolen ska upphäva domen i den del bolaget förpliktades att betala ersättning för ideell skada. Bolaget har vidhållit sitt genkärsmål.
- 19 Den hänskjutande domstolen frågar sig huruvida en arbetsgivare som har hemvist i en medlemsstat inom Europeiska unionen och mot vilken talan har väckts av en tidigare anställd vid en domstol i den medlemsstaten, i enlighet med artikel 19 i förordning nr 44/2001, med stöd av artikel 20.2 i denna förordning kan väcka genkärsmål mot den anställde vid den domstol där huvudkärålet är anhängigt.
- 20 För det fall artikel 20.2 i förordning nr 44/2001 kan anses ge upphov till en sådan möjlighet, önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida denna bestämmelse innebär att den domstol där den ursprungliga talan är anhängig även är behörig i det fall då det genkärsmål som väckts av arbetsgivaren avser en fordran som överlämnats från en annan person, vilken enligt ett parallellt anställningsavtal också är arbetsgivare för samma anställda, eller i det fall genkärålet grundar sig på ett avtal om överlåtelse av fordran som ingåtts mellan den arbetsgivare mot vilken talan väckts och den arbetsgivare som ursprungligen innehade fordran efter det att den anställde väckte den ursprungliga talan.

21 Under dessa omständigheter har Corte d'appello di Torino (Appellationsdomstolen i Turin, Italien) beslutat att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

- ”1) Får en arbetsgivare som har hemvist i en [medlemsstat] och mot vilken en tidigare anställd har väckt talan vid en domstol i den medlemsstat där arbetsgivaren har hemvist (i enlighet med artikel 19 i förordning nr 44/2001) med stöd av artikel 20.2 i förordning nr 44/2001 väcka genkärsmål mot arbetstagaren vid samma domstol där huvudkärålet är anhängigt?
- 2) För det fall den första frågan besvaras jakande, har då den domstol vid vilken huvudkärålet är anhängigt behörighet enligt artikel 20.2 i förordning nr 44/2001 även i det fall då genkärålet gäller en fordran som ursprungligen inte tillhörde arbetsgivaren utan en annan person (som vid samma tidpunkt är arbetsgivare till samma arbetstagare på grund av ett parallellt anställningsavtal) och då genkärålet grundar sig på ett avtal om överlåtelse av fordran som ingicks mellan arbetsgivaren och den ursprungliga innehavaren av fordran efter det datum då arbetstagaren anhängiggjorde huvudkärålet?”

Prövning av tolkningsfrågorna

- 22 Den hänskjutande domstolen har ställt sina tolkningsfrågor, vilka bör prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida artikel 20.2 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att den innebär att arbetsgivaren har rätt att, vid den domstol där en arbetstagare har väckt huvudkärålet, inge ett genkärsmål som grundar sig på ett avtal om överlåtelse av fordran som ingåtts mellan arbetsgivaren och den ursprungliga innehavaren av fordran vid en senare tidpunkt än den då huvudkärålet väcktes.
- 23 EU-domstolen erinrar om att avsnitt 5 i kapitel II i förordning nr 44/2001, såvitt gäller tvister som rör anställningsavtal, innehåller en rad regler vilka, såsom framgår av skäl 13 i förordningen, syftar till att ge den svagare avtalsparten ett förstärkt skydd genom att införa behörighetsregler som är förmånligare för dennes intressen (dom av den 14 september 2017, Nogueira m.fl. C-168/16 och C-169/16, EU:C:2017:688, punkt 49).
- 24 Nämnda regler ger arbetstagaren möjlighet att väcka talan mot sin arbetsgivare vid den domstol som han eller hon anser har närmast anknytning till dennes intressen, genom att arbetstagaren ges möjlighet att få sin sak prövad vid en domstol i den medlemsstat där arbetsgivaren har hemvist eller vid en domstol i den ort där arbetstagaren vanligtvis utför sitt arbete, eller – för det fall arbetet inte utförs i ett och samma land – vid en domstol i den ort där det affärsställe är beläget vid vilket arbetstagaren anställts. Bestämmelserna i detta avsnitt begränsar också möjligheterna att välja forum för den arbetsgivare som väcker talan mot arbetstagaren samt möjligheterna att avvika från behörighetsreglerna i nämnda förordning (dom av den 14 september 2017, Nogueira m.fl., C-168/16 och C-169/16, EU:C:2017:688, punkt 50).
- 25 Förutom att bestämmelserna i kapitel II, avsnitt 5, i förordning nr 44/2001 utgör specialbestämmelser är de även uttömmande (dom av den 14 september 2017, Nogueira m.fl., C-168/16 och C-169/16, EU:C:2017:688, punkt 51).
- 26 När det gäller genkärsmål, så har bestämmelsen i artikel 6.3 i förordning nr 44/2001 införlivats med artikel 20.2 i samma förordning (dom av den 22 maj 2008, Glaxosmithkline och Laboratoires Glaxosmithkline, C-462/06, EU:C:2008:299, punkt 22).
- 27 Det framgår emellertid av själva lydelsen av artikel 20.2 i förordning nr 44/2001 att arbetstagarens tillgång till de behörighetsregler som är förmånligare för dennes intressen inte får inskränka rätten att väcka genkärsmål vid den domstol där huvudkärålet är anhängigt.

- 28 Av detta följer att, såvitt arbetstagarens val av den domstol som ska vara behörig att pröva hans eller hennes talan iakttas, så har syftet att förmånsbehandla denna arbetstagare uppnåtts, och det saknas anledning att begränsa möjligheten att pröva denna talan tillsammans med ett genkärsmål i den mening som avses i artikel 20.2 i förordning nr 44/2001.
- 29 Begreppet ”genkärsmål” är inte definierat i artikel 20.2 i förordning nr 44/2001. Mot bakgrund av vad som angetts i punkt 26 i förevarande dom bör domstolens tolkning av begreppet ”genkärsmål”, sådant det förekommer i artikel 6.3 i förordning nr 44/2001, beaktas. Det framgår av domstolens praxis att den särskilda behörighetsregeln för genkärsmål med hänsyn till intresset av en god rättskipning gör det möjligt för parter att i ett och samma förfarande vid samma domstol avgöra samtliga ömsesidiga anspråk som har samma ursprung. På så sätt undviks onödiga och dubbla förfaranden (dom av den 12 oktober 2016, Kostanjevec, C-185/15, EU:C:2016:763, punkt 37).
- 30 Huvudkärsmålet och genkärsmålet kan ha ett sådant gemensamt ursprung i ett avtal eller, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 42 i sitt förslag till avgörande, i en faktisk situation, som den som är i fråga i det nationella målet.
- 31 EU-domstolen erinrar i detta hänseende om att Livio Guida hade ingått ett anställningsavtal med PL Italy, som ägde PL Poland i sin helhet, innan han ingick ett särskilt parallellt anställningsavtal med PL Poland, på vilket PL Italy grundade sitt genkärsmål. Även om den talan som väckts av Livio Guida rör det ursprungliga avtalet, grundar sig PL Italys uppsägning av Livio Guida, vilken Livio Guida har bestritt i detta förfarande, på samma faktiska omständigheter som de som ligger till grund för PL Italys genkärsmål.
- 32 Under sådana omständigheter ska Livio Guidas och PL Italys ömsesidiga yrkanden anses ha samma ursprung, i den mening som avses i den rättspraxis som anges i punkt 29 i förevarande dom. Den domstol vid vilken huvudkärsmålet är anhängigt är således behörig att pröva genkärsmålet.
- 33 Eftersom arbetsgivaren inte i förväg kände till vid vilken domstol arbetstagaren skulle väcka huvudkärsmålet, kan det inte tillmätas någon betydelse att arbetsgivaren inte förvärvat de fordringar som ligger till grund för genkärsmålet förrän efter det att talan väcktes vid den domstolen.
- 34 Av dessa skäl följer att artikel 20.2 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att den, i en sådan situation som den i det nationella målet, innebär en rätt för arbetsgivaren att till den domstol vid vilken en arbetstagares huvudkärsmål i vederbörlig ordning har anhängiggjorts inge ett genkärsmål som grundar sig på ett avtal om överlåtelse av fordran som ingåtts mellan arbetsgivaren och den ursprungliga innehavaren av denna fordran efter det att huvudkärsmålet anhängiggjorts.

Rättegångskostnader

- 35 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 20.2 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas på så sätt att den, i en sådan situation som den i det nationella målet, innebär en rätt för arbetsgivaren att till den domstol vid vilken en arbetstagares huvudkärsmål i vederbörlig

ordning har anhängiggjorts inge ett genkåromål som grundar sig på ett avtal om överlåtelse av fordran som ingåtts mellan arbetsgivaren och den ursprungliga innehavaren av denna fordran efter det att huvudkåromålet anhängiggjorts.

Underskrifter